

ONLAYN SAVDO BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA TOVARLAR HISOBINI YURITISH TARTIBI

Pulatov X.U.

SamISI katta o'qituvchisi

Ahmatova M.A.

SamISI talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15469022>

Annotatsiya: Ushbu maqolada online savdo bilan shug'ullanuvchi korxonalarda tovarlar hisobini yuritish tartibi tahlil qilinadi. Elektron tijoratning rivojlanishi bilan birga, mahsulotlarning aniq hisobini yuritish va boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada tovar hisobini yuritishning asosiy usullari, avtomatlashtirilgan tizimlar, inventarizatsiya jarayoni va hisob-kitoblarning shaffofligini ta'minlash bo'yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan. Shuningdek, zamonaviy dasturiy ta'minot vositalaridan foydalanishning afzalliklari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: online savdo, tovar hisoboti, elektron tijorat, inventarizatsiya, avtomatlashtirish, buxgalteriya hisoboti, ombor boshqaruvi.

Abstract. This article analyzes the procedure for keeping track of goods in enterprises engaged in online trading. With the development of e-commerce, accurate accounting and management of products is becoming increasingly important. The article presents the main methods of keeping track of goods, automated systems, practical recommendations for ensuring the transparency of the inventory process and calculations. The advantages of using modern software tools are also considered.

Keywords: online sales, merchandise reporting, e-commerce, inventory, automation, accounting reporting, warehouse management

Абстрактный. В статье анализируется порядок ведения учета товаров на предприятиях, осуществляющих интернет-торговлю. С развитием электронной коммерции точный учет и управление товарами становятся все более важными. В статье представлены основные методы управления запасами, автоматизированные системы, процесс проведения инвентаризации, а также практические рекомендации по обеспечению прозрачности расчетов. Также обсуждаются преимущества использования современных программных средств.

Ключевые слова: онлайн-продажи, товарная отчетность, электронная коммерция, инвентаризация, автоматизация, бухгалтерская отчетность, управление складом

Kirish

Hozirgi kunda elektron tijorat global iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylangan bo'lib, ko'plab tadbirkorlar o'z faoliyatini internet orqali yuritishni afzal ko'rishmoqda. Online savdo korxonalari sonining ortib borishi bilan birga, mahsulotlarni samarali boshqarish va hisobini yuritish dolzarb masalaga aylanmoqda. Tovarlarni hisobining aniq yuritilishi biznesning muvaffaqiyatli ishlashi, mijozlarga sifatli xizmat ko'rsatish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun juda muhimdir.

An'anaviy savdo tizimlaridan farqli ravishda, elektron tijoratda mahsulotlar harakati tez va o'zgaruvchan bo'ladi. Xaridorlar buyurtma bergan zahoti mahsulot ombordan chiqariladi, hisobdan tushiriladi va mijozga yetkazib beriladi. Agar ushbu jarayonlar yaxshi

boshqarilmasa, ortiqcha yoki yetishmovchilik holatlari yuzaga kelishi, natijada biznes zarar ko'rishini mumkin. Shu sababli, online savdo bilan shug'ullanuvchi korxonalar uchun avtomatlashtirilgan tovar hisobini yuritish tizimlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Tovar hisobini yuritish jarayoni bir nechta bosqichlardan iborat bo'lib, ularning har biri biznesning samarali ishlashiga ta'sir qiladi. Masalan, mahsulotlarni omborga qabul qilish, buyurtmalarni qayd etish, yetkazib berish va inventarizatsiya qilish kabi jarayonlar aniq rejalashtirilishi va boshqarilishi lozim. Bu esa biznes egalariga real vaqtda tovar qoldiqlari haqida to'liq ma'lumot olish, talablarga mos ravishda buyurtmalar berish va mijozlarga sifatli xizmat ko'rsatish imkonini beradi.

Zamonaviy texnologiyalar tovarlar hisobini yuritishda samarali yechimlar taklif qilmoqda. ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlari, ombor boshqaruv dasturlari va avtomatlashtirilgan hisob tizimlari mahsulot harakati va hisobini yuritishni yengillashtiradi. Ushbu texnologiyalar real vaqt rejimida ma'lumotlarni kuzatish, tahlil qilish va biznes jarayonlarini optimallashtirish imkonini beradi.

Ushbu maqolada online savdo korxonalarida tovarlar hisobini yuritishning ahamiyati, asosiy bosqichlari va samaradorlikni oshirish uchun qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalar haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, bu jarayonni soddalashtirish va xatoliklarni kamaytirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ham taqdim etiladi.

Asosiy qism

Tovar-moddiy boyliklarni hisobga olishning ahamiyati: Online savdo korxonalarida tovar-moddiy boyliklarni (TMB) aniq hisobga olish buxgalteriya hisobining asosiy vazifalaridan biridir. TMBning to'g'ri hisobga olinishi korxonaning moliyaviy holatini real aks ettiradi, bu esa boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim ahamiyatga ega. Buxgalteriya hisobining xalqaro standartlariga muvofiq, TMBning to'g'ri hisobga olinishi moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta'minlaydi.

Elektron hisob tizimlarining joriy etilishi: Zamonaviy elektron hisob tizimlari, masalan, "1C: Buxgalteriya hisobi 8.3" konfiguratsiyasi, TMBni real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi. Ushbu tizim kichik va o'rta biznes uchun buxgalteriya hisobi va soliq hisobini avtomatlashtirishga mo'ljallangan bo'lib, korxonalar uchun omborlardagi mahsulotlar hisob-kitobini yuritish, ularning kirimi va qoldig'ini nazorat qilish imkonini yaratadi. Bu esa buxgalteriya jarayonlarini soddalashtiradi va xatoliklarni kamaytiradi.

TMB hisobini yuritishda xalqaro standartlarga rioya qilish: Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etishda xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (XMHS) rioya qilish muhimdir. Bu korxonalarining xalqaro bozorda ishonchliligini oshiradi va investorlar uchun jozibadorligini ta'minlaydi. XMHSga muvofiq, TMBning baholanishi va hisobga olinishi aniq qoidalarga asoslanishi kerak.

Inventarizatsiya jarayonining ahamiyati: TMBning aniq hisobini ta'minlash uchun muntazam ravishda inventarizatsiya o'tkazish zarur. Bu jarayon omborlardagi real qoldiqlarni buxgalteriya yozuvlari bilan solishtirish va nomuvofiqliklarni aniqlash imkonini beradi. Inventarizatsiya natijalari asosida TMB hisobida aniqlik kiritish va yo'qotishlarni oldini olish choralarini ko'riladi.

Soliq organlari bilan o'zaro aloqalar: TMB hisobining to'g'ri yuritilishi soliq organlari bilan munosabatlarda ham muhimdir. Masalan, O'zbekiston Respublikasida QQS to'lovchilari

uchun elektron tizimlarda TMBni hisobga olish majburiyati joriy etilgan. Bu soliq organlariga korxonalarining TMB harakatini kuzatish va soliq to'lovlarini nazorat qilish imkonini beradi.

Buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimi: TMB hisobini yuritishda ichki nazorat tizimini tashkil etish muhimdir. Bu xatoliklar va firibgarliklarning oldini olishga yordam beradi. Ichki nazorat tizimi doirasida TMB harakati bo'yicha hujjatlarning to'g'ri rasmiylashtirilishi, omborlarga kirish-chiqish nazorati va boshqa chora-tadbirlar amalga oshiriladi.

TMB hisobida avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish: Elektron savdo korxonalarida TMB hisobini avtomatlashtirish uchun maxsus dasturiy ta'minotlardan foydalanish samaradorlikni oshiradi. Bu dasturlar TMB kirimi, chiqimi va qoldiqlarini real vaqt rejimida kuzatish, hisobotlarni avtomatik ravishda shakllantirish va xatoliklarni kamaytirish imkonini beradi.

Buxgalteriya kadrlarining malakasini oshirish: TMB hisobini yuritishda buxgalteriya kadrlarining malakasi katta ahamiyatga ega. Zamonaviy hisob tizimlari va xalqaro standartlarga moslashish uchun buxgalterlarning doimiy ravishda malakasini oshirish, treninglar va seminarlar tashkil etish zarur.

TMB hisobida shaffoflik va ishonchlilikni ta'minlash: TMB hisobining shaffof va ishonchli yuritilishi korxonaning obro'sini oshiradi va investorlar hamda hamkorlar uchun ishonchli ma'lumotlar taqdim etadi. Bu esa korxonaning raqobatbardoshligini ta'minlaydi va uzoq muddatli muvaffaqiyatiga zamin yaratadi.

Buxgalteriya schyotlaridan foydalanish: TMB hisobini yuritishda quyidagi asosiy buxgalteriya schyotlaridan foydalaniladi:

- ✓ 1000-schyot: "Materiallar" – bu schyotda korxonaning omboridagi barcha materiallar va tovarlar hisobga olinadi.
- ✓ 2000-schyot: "Asosiy ishlab chiqarish" – bu schyotda ishlab chiqarish jarayonidagi xarajatlar aks ettiriladi.
- ✓ 2900-schyot: "Tovarlar" – bu schyotda savdo korxonalarining sotish uchun mo'ljallangan tovarlari hisobga olinadi.
- ✓ 6000-schyot: "Yetkazib beruvchilar va pudratchilar bilan hisob-kitoblar" – bu schyotda yetkazib beruvchilar bilan hisob-kitoblar aks ettiriladi.
- ✓ 9000-schyot: "Asosiy faoliyatdan tushum" – bu schyotda online savdo korxonasining asosiy daromadlari aks ettiriladi. Ya'ni, mijozlarga yetkazib berilgan va sotilgan tovarlar bo'yicha tushum shu schyotga kiritiladi.
- ✓ 9200-schyot: "Asosiy faoliyatdan olingan boshqa daromadlar" – bu schyot orqali asosiy faoliyatga tegishli bo'lmagan daromadlar va xarajatlar hisobga olinadi, masalan, chegirmalar, qaytarilgan mahsulotlar yoki reklama xarajatlari.

Xulosa

Online savdo bilan shug'ullanuvchi korxonalarda tovar-moddiy boyliklar hisobini yuritish biznesning moliyaviy shaffofligini ta'minlash va samarali boshqarish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy elektron hisob tizimlaridan foydalanish, xalqaro buxgalteriya standartlariga rioya qilish va avtomatlashtirilgan tizimlarni joriy etish orqali online savdo korxonalari o'z faoliyatini ancha samarali boshqarishi mumkin.

Buxgalteriya hisobining to'g'ri yuritilishi soliq organlari bilan shaffof munosabatlarni ta'minlaydi, korxonaning moliyaviy ahvolini aniq aks ettiradi va biznesni uzoq muddatli

muvaffaqiyat sari yo'naltiradi. Shu sababli, online savdo korxonalarini uchun hisob tizimini avtomatlashtirish, ichki nazoratni kuchaytirish va buxgalteriya kadrlarini muntazam ravishda o'qitish muhim strategik qadam hisoblanadi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Po'latov X. (2023). Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot, 1(11-12).
2. Uzakov U.A. (2024). Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobining hozirgi holati hamda uni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari va sohaning o'ziga xos xususiyatlari. Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting, 4(01).
3. Uzakov U.A. (2024). Respublikamiz iqtisodiyotida savdo korxonalarining tutgan o'rni va ahamiyati, hamda ularda hisob yuritishning o'ziga xos xususiyatlari. So'ngi ilmiy tadqiqotlar nazariyasi, 7(7).
4. Kalonov M.B., Maxkamboyev A.T., Temirov F.T. (2021). Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobining xususiyatlari. O'quv qo'llanma. Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa.
5. O'zbekiston Respublikasi buxgalteriya hisobi milliy standarti (4-sonli BHMS) "Tovar-moddiy zaxiralar" (2020). O'zbekiston Respublikasi moliya vazirining 2020-yil 28-maydagi 24-son buyrug'i bilan tasdiqlangan. URL: <https://lex.uz/docs/-4890446>